

NOTA BREU

Echinospartum horridum* (Fabaceae), nova espècie per als Pirineus orientals**Echinospartum horridum* (Fabaceae), new species for Oriental Pyrenees**Jordi Bou Manobens¹, Rosa Maria Manobens Rigol¹, Josep Bou Tomàs¹¹ GRECO. Institut d'Ecologia Aquàtica. Universitat de Girona. Campus Montilivi. 17071 Girona.Autor per la correspondència: Jordi Bou Manobens. A/e: jordi.bou@udg.edu

Rebut: 10.03.2025. Acceptat: 17.03.2025. Publicat: 10.04.2025

Echinospartum horridum (Vahl.) Rothm. [*Genista horrida* (Vahl) DC.]

Ripollès: Camprodon, Serra Cavallera, 31TDG5183, prats i matollars, 1450 m, 11-IX-2024, J. Bou, J. Bou Tomàs & R.M. Manobens (HGI 24331).

L'argelaga hòrrida, *Echinospartum horridum* (Vahl) Rothm., és un arbust espinós de la família Fabaceae que viu en costers rocosos i pedregosos calcaris de la muntanya submediterrània del sud de França (Aveyron, Lozere, Roina, Alts Pirineus, Alta Garona i Gers) i del nord d'Espanya, als Pirineus centrals i occidentals, des de Leoz i la vall del Roncal (Navarra) fins a la Ribagorça lleidatana (Talavera, 2007).Segons la *Flora dels Països Catalans* (Bolòs & Vigo, 1984) aquesta espècie és de distribució molt rara, coneguda a poques localitats del vessant meridional dels Pirineus centrals. Al Banc de Dades de la Biodiversitat de Catalunya (Font, 2025), s'estableix una distribució als estatges montà submediterrani (i subalpí) dels Pirineus centrals, amb una distribució altitudinal entre 900 i 2050 m s.n.m., que arriba pel sud fins als Prepirineus centrals, al Montsec, mentre que per l'est és coneguda fins a l'Alt Urgell.

Durant un reconeixement florístic de la serra Cavallera (Ripollès), s'ha trobat una important població d'aquest arbust limitat a l'extrem sud-oriental d'aquestes muntanyes

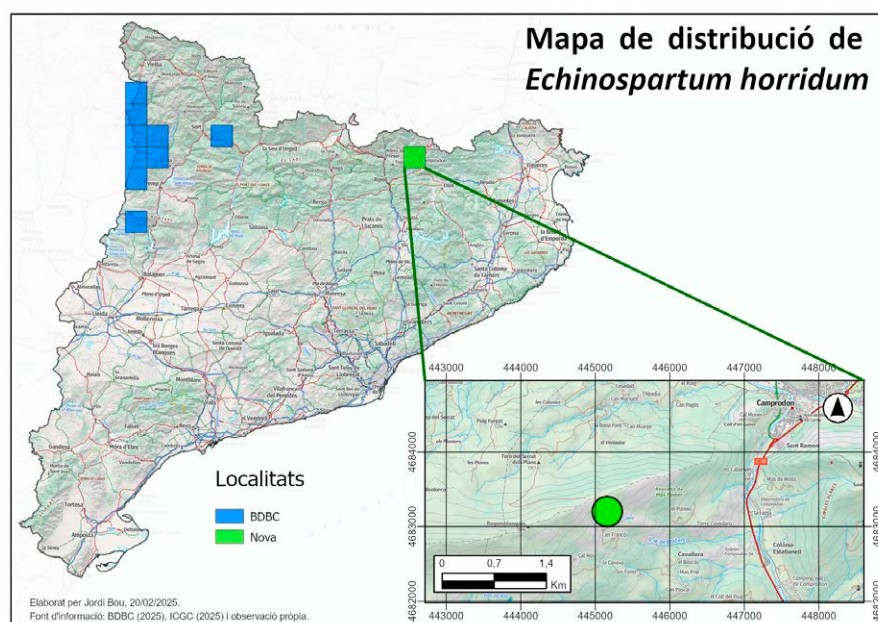
Figura 1. Mapa de distribució de *Echinospartum horridum* a Catalunya, segons el Banc de dades de Biodiversitat de Catalunya i l'observació aportada en aquesta nota. En detall la localitat de la serra Cavallera.

Figura 2. Diverses fotografies dels poblaments d'argelaga hòrrida (*Echinospartum horridum*) obtingudes entre el 11-IX-2024 i 29-XI-2024, realitzades pels propis autors a la serra Cavallera (Ripollès): a-b) Matollars que forma el poblament al sector sud-oriental de la serra, sobre substrat calcari i sòls prims i pedregosos; c-d) Aspecte de la formació de coixinets espinosos; e-f) Detall dels llegums oposats molt peluts i dels nombrosos agullons que formen els coixins.

dels Pirineus orientals, que ocupa una superfície reduïda d'uns 3.000 m², entre 1.425 i 1.475 m s.n.m. (fig. 1). S'ha observat la presència d'aquesta espècie per damunt de les cases del paratge de Cavallera, entre Mas Pomer i Can Franco, al terme municipal de Camprodon. A la localitat s'observa

una bona vitalitat de l'argelaga hòrrida, que hi forma catifes pulvínars més o menys compactes als costers rocosos i prats de sòls poc profunds (fig. 2). Es va observar, a finals d'estiu, una gran producció de fruits, que són molt característics derivats d'inflorescències amb 1-2 flors oposades, envoltades per

les branques acabades amb espines. Les branques oposades presenten sis costelles en forma de T, més llenyoses a la base (velles) i més lluentos o serícies a les branques més noves.

La població d'*E. horridum* d'aquesta localitat es troba dins un ambient molt assolellat i sec, i ocupa l'espai disponible que hi ha entre les taques de boixeda [CORINE 32.641⁺ Boixedes (matollars de *Buxus sempervirens*) de la muntanya mitjana (i de les contrades mediterrànies)] i els prats mesòfils [34.32611⁺ Prats calcícoles i mesòfils, amb *Festuca nigrescens*, *Plantago media* (plantatge), *Galium verum* (espunyidella groga), *Cirsium acaule*..., de la muntanya mitjana i de l'estatge subalpí dels Pirineus i de les terres properes]. Possiblement, els poblaments més densos de la serra Cavallera constitueixen l'hàbitat CORINE 31.71 Matollars xeroacàntics de *Genista horrida*, calcícoles, de carenes i vessants pedregosos, ventosos, dels Pirineus centrals (HIC 4090 Matollars xeroacàntics endèmics oromediterranis).

A la serra Cavallera l'hàbitat de l'argelaga hòrrida forma uns matollars xeroacàntics dels vessants pedregosos similars als dels Pirineus centrals. Les formacions arbustives dominen aquests vessants, on hi ha també alguns arbres aïllats com *Quercus pubescens*, *Populus tremula* i *Pinus sylvestris*. *Echinopartium horridum* és l'espècie dominant als matollars conjuntament amb *Buxus sempervirens* i altres arbusts presents com ara *Genista scorpius* i *Juniperus communis*. Altres espècies acompanyants formen petits pradells en aquests ambients de sòls prims i molt pedregosos com *Thymus vulgaris* i *Globularia cordifolia*.

La categoria UICN establerta per a aquest tàxon a Catalunya és LC, és a dir de preocupació menor (Aymerich & Sáez, 2021). No obstant, la raresa d'aquest tàxon i al tractar-se d'una localitat molt disjunta de la seva principal àrea de distribució, es fa necessari d'aprofundir en el seu estudi i l'actual estatus de conservació a escala regional.

La novetat corològica aportada per a aquesta espècie posa de rellevància la necessitat d'un estudi ecològic detallat d'aquest poblament d'*E. horridum* dels Pirineus orientals, així com la concreció de l'adscripció fitosociològica d'aquesta formació vegetal entre l'*Ononido-Rosmarinetea* i el *Festuco-Brometea*.

Bibliografia

- Aymerich, P. & Sáez, L. 2021. Llista Vermella de la flora vascular de Catalunya Actualització any 2020. *Monografies de la Institució Catalana d'Història Natural*, 2, 104. <https://doi.org/10.2436/20.1502.04.02>
- Bolòs, O. & Vigo, J. 1984. *Flora dels Països Catalans*. Editorial Barcino, Barcelona. 636 p.
- Font, X. 2025. Banc de Dades de la Biodiversitat de Catalunya. UB. Disponible en: <http://biodiver.bio.ub.edu/bdbc/> [Data de consulta: 20 febrer 2025].
- Talavera, S. 2007. *Echinopartium* (Spach) Fourr. P. 119–127. In: Talavera, S., Aedo, C., Castroviejo, S., Romero, C., Sáez, L., Salgueiro, F.J., & Velayos, M. (Eds.), *Flora iberica* 7. Real Jardín Botánico, CSIC, Madrid.